

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

ગુજરાત હાઈકોર્ટ, અમદાવાદ ખાતે

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૮૪૭૪/૨૦૨૬

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી નિર્ઝર એસ. દેસાઈ

રિપોર્ટિંગ માટે મંજૂર	હા	ના
	હા	

કોમલ તે સંસારચંદ્ર ચૌબેની પુત્રી

વિરુદ્ધ

ગુજરાત રાજ્ય અને અન્ય

ઉપસ્થિતિ:

અરજદાર(રો) નં. ૧ તરફે શ્રી અભિષેક એમ. મહેતા(૩૪૬૯)

સામાવાળા(ઓ) નં. ૧,૨,૩ તરફે આસિસ્ટન્ટ ગવર્નમેન્ટ પ્લીડર શ્રી અંગેશ પંચાલ

કોરમ: માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી નિર્ઝર એસ. દેસાઈ

તારીખ : ૨૪/૦૭/૨૦૨૬

ચુકાદો

૧. અરજદાર તરફે વિદ્વાન વકીલ સુશ્રી ચૈતાલી દવે સાથે વિદ્વાન વકીલ શ્રી અભિષેક મહેતા અને સામાવાળા – રાજ્ય તરફે વિદ્વાન આસિસ્ટન્ટ ગવર્નમેન્ટ પ્લીડર શ્રી અંગેશ પંચાલને સાંભળવામાં આવ્યા.

૨. સંબંધિત પક્ષકારો તરફે ઉપસ્થિત વિદ્વાન વકીલોની સંમતિથી, આ મામલો આખરી સુનાવણી માટે લેવામાં આવે છે. તેથી, નિયમ. વિદ્વાન આસિસ્ટન્ટ ગવર્નમેન્ટ પ્લીડર શ્રી અંગેશ પંચાલ સામાવાળા – રાજ્ય વતી રૂલની સેવાનો ત્યાગ કરે છે.

૩. શરૂઆતમાં જ, વિદ્વાન વકીલ શ્રી અભિષેક મહેતા સૂચના અનુસાર જણાવે છે કે અરજદાર પિટિશનના પેરા ૨૪(સી) માં કરેલી અરજ પર ભાર મૂકતા નથી. તેથી, હાલની પિટિશન ફક્ત પિટિશનના પેરા ૨૪(બી) માં કરેલી અરજ પૂરતી જ મર્યાદિત રહેશે.

૪. ઉપરોક્ત બાબતને ધ્યાનમાં રાખીને, હાલની પિટિશન હવે ફક્ત સરખેજ પોલીસ સ્ટેશનના પોલીસ ઇન્સ્પેક્ટર દ્વારા જારી કરાયેલા તારીખ ૨૦.૦૩.૨૦૨૬ ના વાદગ્રસ્ત હુકમને કાયદેસર અમાન્ય ઠેરવી રદ કરવા અને અરજદારની તરફેલામાં ડોમિસાઇલ સર્ટિફિકેટ જારી કરવા સામાવાળાઓને વિશેષ નિર્દેશ આપવા અંગેની અરજ પૂરતી જ ભારપૂર્વક રાખવામાં આવી છે.

૫. અરજદારનો એવો કેસ છે કે આશરે ૧૮ વર્ષની વય ધરાવતી વિદ્યાર્થીની એવી અરજદારનો જન્મ તારીખ ૧૫.૦૩.૨૦૦૮ ના રોજ મુંબઈ, મહારાષ્ટ્ર ખાતે થયો હતો. ત્યારપછી, અરજદારના પિતા એક કંપનીમાં જોડાયા હતા અને વર્ષ ૨૦૦૮

માં મુંદ્રા, જિલ્લો કચ્છ, ગુજરાત ખાતે તેમની નિમણૂક કરવામાં આવી હતી. અરજદારને તારીખ ૧૬.૦૪.૨૦૧૧ ના રોજ નર્સરી ક્લાસમાં પ્રવેશ આપવામાં આવ્યો હતો અને ધોરણ ૪ સુધી, એટલે કે ૨૮.૦૩.૨૦૧૮ સુધી મુંદ્રા, જિલ્લો કચ્છ, ગુજરાત ખાતેની શાળામાં પોતાનો અભ્યાસ ચાલુ રાખ્યો હતો.

૬. ત્યારપછી, અરજદારના પિતાની ચેન્નાઈ, તમિલનાડુ ખાતે બે વર્ષના સમયગાળા માટે, એટલે કે તારીખ ૨૧.૦૪.૨૦૧૮ થી મે, ૨૦૨૦ સુધી બદલી કરવામાં આવી હતી. ત્યારબાદ, વર્ષ ૨૦૨૦ માં અરજદારના પિતાની ફરીથી ગુજરાતમાં બદલી કરવામાં આવી હતી, જેના પગલે અરજદારે દિલ્લી પબ્લિક સ્કૂલ, બોપલ, અમદાવાદ ખાતે ધોરણ ૭ માં પ્રવેશ મેળવ્યો હતો અને માર્ચ, ૨૦૨૬ માં ધોરણ ૧૨ પૂર્ણ થવા સુધી ત્યાં પોતાનો અભ્યાસ ચાલુ રાખ્યો હતો.

૭. ત્યારબાદ, અરજદારે મેડિકલ પ્રવેશ માટેની નીટ પરીક્ષા સહિતના વિવિધ અભ્યાસક્રમો માટે અરજી ફોર્મ ભર્યા હતા. સ્થાનિક ડોમિસાઈલના લાભનો દાવો કરવાના હેતુસર, અરજદારે સામાવાળા નં. ૩ – પોલીસ ઇન્સ્પેક્ટરને અરજી કરીને તારીખ ૦૫.૦૨.૨૦૨૬ ના રોજ ડોમિસાઈલ સર્ટિફિકેટ જારી કરવા માટે અરજી કરી હતી.

૮. જો કે, સદર અરજી સામાવાળા નં. ૩ દ્વારા તારીખ ૦૬.૦૩.૨૦૨૬ ના હુકમથી એ કારણસર નકારી કાઢવામાં આવી હતી, જે અરજદારને તારીખ ૨૦.૦૩.૨૦૨૬ ના રોજ જણાવવામાં આવી હતી, કે અરજદાર દસ વર્ષના સમયગાળા માટે ગુજરાત રાજ્યના સતત રહેવાસી ન હતા અને તેથી, સામાવાળા

નં. ૩ અરજદારની તરફેણમાં ડોમિસાઈલ સર્ટિફિકેટ જારી કરવાની સ્થિતિમાં ન હતા. સદર હુકમથી નારાજ થઈને, અરજદારે તારીખ ૦૬.૦૩.૨૦૨૬ ના હુકમને પડકારતી હાલની પિટિશન દાખલ કરેલ છે, જે તારીખ ૨૦.૦૩.૨૦૨૬ ના રોજ જણાવવામાં આવી હતી.

૯. આ તબક્કે, વિદ્વાન આસિસ્ટન્ટ ગવર્નમેન્ટ પ્લીડર શ્રી અંગેશ પંચાલ ધ્યાન દોરે છે કે અરજદારની અરજી નકારતો હુકમ તારીખ ૦૬.૦૩.૨૦૨૬ ના રોજ પસાર કરવામાં આવ્યો હતો અને અરજદારને માત્ર તારીખ ૨૦.૦૩.૨૦૨૬ ના રોજ જ જણાવવામાં આવ્યો હતો.

૧૦. ગમે તે હોય, માત્ર એક જ હુકમ હોવાથી અને તે તારીખ ૨૦.૦૩.૨૦૨૬ ધરાવતો હોવાથી, અરજદારે તારીખ ૨૦.૦૩.૨૦૨૬ ના હુકમને હાલની પિટિશનમાં વાદગ્રસ્ત હુકમ તરીકે ગણ્યો છે.

૧૧. અરજદાર તરફે ઉપસ્થિત વિદ્વાન વકીલ સુશ્રી ચૈતાલી દવેએ રજૂઆત કરી હતી કે હાલનો મુદ્દો હવે રેસ-ઇન્ટિગ્રા રહ્યો નથી. તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે આ મુદ્દો શ્રેણીબદ્ધ ચુકાદાઓ દ્વારા સંપૂર્ણપણે આવરી લેવાયેલ છે. તેમની રજૂઆતોના સમર્થનમાં, તેમણે **મુસ્કાન સુનિલકાંત તિવારી વિરુદ્ધ ગુજરાત રાજ્ય, સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલિકેશન નં. ૧૭૪૨૬/૨૦૧૮ અને સંલગ્ન બાબતો, ફેસલો તારીખ ૦૫.૧૨.૨૦૧૮; તિલકકુમાર વિજયકુમાર મિશ્રા વિરુદ્ધ ગુજરાત રાજ્ય અને અન્ય, સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલિકેશન નં. ૬૧૧૮/૨૦૨૪, ફેસલો તારીખ ૩૦.૦૭.૨૦૨૪; અને અમન રમેશ પંજિયાર વિરુદ્ધ મામલતદાર**

કચેરી, સુરત અને અન્ય, સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૧૩૩૩૮/૨૦૨૫,
ફેસલો તારીખ ૧૬.૧૦.૨૦૨૫ ના ચુકાદાઓ પર આધાર રાખ્યો હતો.

૧૨. વિદ્વાન વકીલ સુશ્રી ચૈતાલી દવેએ રજૂઆત કરી હતી કે ઉપરોક્ત ચુકાદાઓ હાલના મુદ્દાને યોગ્ય રીતે આવરી લે છે અને તેથી, તારીખ ૨૦.૦૩.૨૦૨૬ ના વાદગ્રસ્ત હુકમને કાયદેસર અમાન્ય ઠેરવી રદ કરવો જોઈએ અને સામાવાળાઓને હાલના અરજદારની તરફેણમાં ડોમિસાઈલ સર્ટિફિકેટ જારી કરવાનો નિર્દેશ આપવો જોઈએ.

૧૩. સામાવાળા-રાજ્ય તરફે ઉપસ્થિત વિદ્વાન આસિસ્ટન્ટ ગવર્નમેન્ટ પ્લીડર શ્રી અંગેશ પંચાલે પિટિશનનો ભારપૂર્વક વિરોધ કર્યો હતો અને રજૂઆત કરી હતી કે ડોમિસાઈલ સર્ટિફિકેટ જારી કરવા સંબંધિત પરિપત્ર મુજબ, જે સામાન્ય વહીવટ વિભાગ, ગુજરાત સરકાર દ્વારા જારી કરાયેલ પરિપત્ર નં. પીટીઆર/૧૧૧૪-૬૫એફ.૨ છે, અરજદારે દસ વર્ષના સમયગાળા માટે ગુજરાત રાજ્યના સતત રહેવાસી હોવું જરૂરી છે. તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે અરજદારે ગુજરાત રાજ્યના રહેવાસી તરીકે સતત દસ વર્ષનો સમયગાળો પૂર્ણ કર્યો નથી અને તેથી, ઉપરોક્ત પરિપત્રને ધ્યાનમાં રાખીને, અરજદાર ગુજરાત રાજ્યનું ડોમિસાઈલ સર્ટિફિકેટ મેળવવા માટે હકદાર નથી. તેથી, તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે તારીખ ૨૦.૦૩.૨૦૨૬ નો હુકમ યોગ્ય રીતે પસાર કરવામાં આવ્યો છે.

૧૪. પ્રત્યુત્તરમાં, વિદ્વાન વકીલ સુશ્રી ચૈતાલી દવેએ રજૂઆત કરી હતી કે, વાસ્તવમાં, અરજદારની ૧૮ વર્ષની વયમાંથી, અરજદારે ૧૬ વર્ષ ગુજરાત રાજ્યમાં વિતાવ્યા છે. તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે, અરજદારે તેમના જીવનનો મોટાભાગનો સમય ગુજરાતમાં વિતાવ્યો છે, જે દસ વર્ષ કરતાં વધુ છે, અને તેમના પિતાની બદલીના કારણે માત્ર બે વર્ષના સમયગાળા માટે ચેન્નાઈ ખાતે રહેવું પડ્યું હતું તે હકીકતને ધ્યાનમાં રાખીને, તારીખ ૨૦.૦૩.૨૦૨૬ ના હુકમને કાયદેસર અમાન્ય ઠેરવી રદ કરીને સામાવાળા નં. ૩ ને અરજદારની તરફેણમાં ડોમિસાઈલ સર્ટિફિકેટ જારી કરવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવે.

૧૫. મેં સંબંધિત પક્ષકારોના વિદ્વાન વકીલોને સાંભળ્યા છે અને રેકર્ડનું અવલોકન કર્યું છે. મેં અરજદારના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા આધાર રાખવામાં આવેલા ચુકાદાઓને પણ ધ્યાને લીધા છે.

૧૬. આ કોર્ટની સમક્ષ બેન્યે **મુસ્કાન સુનિલકાંત તિવારી (ઉપર મુજબ)** ના કેસમાં નીચે મુજબ ઠરાવ્યું છે:

“૨૭. વ્યક્તિના ડોમિસાઈલનો ખ્યાલ એક ચોક્કસ અર્થ ધરાવે છે અને તે વ્યક્તિના રહેઠાણના સ્થળ સાથે સીધો જોડાયેલો છે. આ શબ્દનો તેના સામાન્ય સ્વીકૃત અર્થમાં એવો અર્થ થાય છે કે, એવું સ્થળ જ્યાં વ્યક્તિ રહે છે અથવા તેનું ઘર છે. આ એવું સ્થળ છે જ્યાં વ્યક્તિનું વાસ્તવિક રહેઠાણ, વસવાટ અથવા નિવાસ હોય છે.

૨૮. ડોમિસાઈલનો ખ્યાલ ખૂબ જ મહત્વનો છે, મ્યુનિસિપલ કાયદામાં તેમજ પ્રાઇવેટ ઇન્ટરનેશનલ લો અથવા કાયદાઓના સંઘર્ષમાં, જેને કહેવામાં આવે છે. આ ખ્યાલ 'રહેવાના સ્થળ' અથવા વધુ સ્પષ્ટ રીતે કાયમી રહેઠાણને દર્શાવે છે. હેલ્સબરીઝ

લોઝ ઓફ ઇંગ્લેન્ડ (ચોથી આવૃત્તિ) વોલ્યુમ ૮, પેરા ૪૨૧ માં નિર્દેશિત કર્યા મુજબ ડોમિસાઈલ 'વ્યક્તિ અને એક વિશિષ્ટ કાનૂની પ્રણાલી ધરાવતા પ્રદેશ વચ્ચેનો કાનૂની સંબંધ છે જે તે પ્રણાલીને તેના અંગત કાયદા તરીકે લાગુ કરે છે.' જો કે ડોમિસાઈલના ખ્યાલ પાછળ રહેલી ભાવના 'કાયમી રહેઠાણ' અથવા 'કાયમી ઘર' ની છે, તેમ છતાં ડોમિસાઈલ મુખ્યત્વે વ્યક્તિને કયો 'અંગત કાયદો' લાગુ પડે છે તે નક્કી કરવાના હેતુ માટેનો કાનૂની ખ્યાલ છે અને તેથી, ભલે કોઈ વ્યક્તિનું કાયમી રહેઠાણ કે કાયમી ઘર ન હોય, તો પણ તેને કાયદા દ્વારા અથવા કાયદાના અર્થઘટન દ્વારા 'ડોમિસાઈલ' પ્રાપ્ત થાય છે. ડોમિસાઈલના ત્રણ મુખ્ય વર્ગો છે, (એ) જન્મથી પ્રાપ્ત ડોમિસાઈલ (ડોમિસાઈલ ઓફ ઓરિજિન), (બી) પસંદગીથી પ્રાપ્ત ડોમિસાઈલ (ડોમિસાઈલ ઓફ ચોઈસ), અને (સી) કાયદા દ્વારા પ્રાપ્ત ડોમિસાઈલ. 'ડોમિસાઈલ ઓફ ઓરિજિન' એ ડોમિસાઈલ છે જે દરેક વ્યક્તિ જન્મ સમયે ધરાવે છે એટલે કે તેના પિતા અથવા તેની માતાનું ડોમિસાઈલ. 'ડોમિસાઈલ ઓફ ચોઈસ' એ ડોમિસાઈલ છે જે પુખ્ત વયની વ્યક્તિ હાલમાં જે ધરાવે છે તેના બદલામાં પ્રાપ્ત કરવા માટે સ્વતંત્ર છે. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, 'ડોમિસાઈલ ઓફ ઓરિજિન' એ છે જે જન્મથી વ્યક્તિ સાથે જોડાયેલું છે જ્યારે પસંદગીનું ડોમિસાઈલ એ છે જે કાયમી અથવા અનિશ્ચિત સમય માટે ત્યાં રહેવાના ઇરાદા સાથે વિશિષ્ટ કાનૂની પ્રણાલીને આધીન પ્રદેશમાં રહેઠાણ દ્વારા પ્રાપ્ત થાય છે. હંમેશા જે યાદ રાખવું જોઈએ તે એ છે કે ડોમિસાઈલ એક અલગ અને વિશિષ્ટ કાનૂની પ્રણાલી ધરાવતા ક્ષેત્રને દર્શાવે છે અને દેશમાં માત્ર કોઈ ચોક્કસ સ્થળને નહીં. આ પાસું હેલ્સબરીઝ લોઝ ઓફ ઇંગ્લેન્ડ (ચોથી આવૃત્તિ) વોલ્યુમ ૮ ના પેરા ૪૪૨ માં વિસ્તૃત રીતે વર્ણવવામાં આવ્યું છે, જે નીચે મુજબ જણાવે છે:

"જે વ્યક્તિ કાયદાની એક જ પ્રણાલીની પ્રાદેશિક મર્યાદામાં પોતાનું કાયમી ઘર ધરાવે છે, અથવા જેને કાયદો ધરાવતી ગણે છે, તે સમગ્ર દેશમાં ડોમિસાઈલ્ડ છે, જે ભલે તેનું ઘર તેની અંદરના કોઈ ચોક્કસ સ્થળે નક્કી થયેલું હોય તેમ છતાં તે આખો દેશ ગણાય છે."

૪૧. નિયમોમાં સમાવિષ્ટ 'ડોમિસાઈલ' શબ્દનું એકમાત્ર અર્થઘટન ચોક્કસ પ્રકારના રહેઠાણ તરીકે જ કરી શકાય છે. જો કે, આ રહેઠાણ સતત હોવું જરૂરી નથી પરંતુ તે અનિશ્ચિત હોવું જોઈએ, માત્ર ક્ષણિક નહીં. 'ડોમિસાઈલ' શબ્દની સંપૂર્ણ વ્યાખ્યા આપવી મુશ્કેલ છે. રાજ્ય સરકારે પણ નિયમોમાં સુધારો કરતી વખતે અને ડોમિસાઈલનો ખ્યાલ દાખલ કરતી વખતે તેને ગુજરાત રાજ્યમાં રહેઠાણ તરીકે જ સમજ્યો હતો. કેઈગનિશ વિ. કેઈગનિશ, (૧૮૯૨) ૩ સી.એચ. ૧૮૦, પૃષ્ઠ ૧૯૨(એ) માં ચિટ્ઠી જે. દ્વારા આ અભિવ્યક્તિની સૌથી પ્રારંભિક અને છતાં સૌથી સરળ વ્યાખ્યાઓ પૈકીની એક નીચે મુજબના શબ્દોમાં આપવામાં આવી હતી:

"તે સ્થળ યોગ્ય રીતે વ્યક્તિનું ડોમિસાઈલ છે જેમાં તેનું નિવાસસ્થાન ત્યાંથી ખસી જવાના કોઈ વર્તમાન ઈરાદા વિના નક્કી થયેલું છે."

૪૨. જો કે, તમામ જિલ્લા મેજિસ્ટ્રેટો અને પોલીસ કમિશનર, અમદાવાદને રાજ્ય સરકારના સામાન્ય વહીવટ વિભાગ દ્વારા જારી કરાયેલ ૮મી જૂન ૧૯૮૯ ની વહીવટી સૂચનાઓ છે, જેણે આ વિવાદને જન્મ આપ્યો હતો. સદર વહીવટી સૂચનાઓનું ઝીણવટભર્યું વાંચન દર્શાવે છે કે તે ગુજરાત રાજ્યમાં દસ વર્ષના સમયગાળા માટે સતત રોકાણ વિશે વાત કરે છે.

૪૩. વિદ્વાન સરકારી વકીલ સુશ્રી શાહે ધ્યાન દોર્યું હતું કે શ્રુતિ પંકજ સિંહનો જન્મ મેરઠ, ઉત્તર પ્રદેશ ખાતે થયો હતો અને ધોરણ-૨ સુધી નવી મુંબઈ ખાતે અભ્યાસ કર્યો હતો અને ત્યારપછી ૨૦૦૯ થી વડોદરા ખાતે અભ્યાસ કર્યો હતો. તેમને વર્ષ ૨૦૦૯ માં ધોરણ-૪ માં પ્રવેશ આપવામાં આવ્યો હતો. આવી વાસ્તવિક સ્થિતિ હોવા છતાં, ડોમિસાઈલ સર્ટિફિકેટ મેળવવા માટેની તેમની તારીખ ૭મી જૂન ૨૦૧૮ ની અરજીમાં તેમણે જણાવ્યું છે કે તેઓ છેલ્લા બાર વર્ષથી ગુજરાત રાજ્યમાં રહે છે. તેવી જ રીતે, આસ્થા દીપક ત્રિપાઠીના કેસમાં, તેમનો જન્મ પુણે, મહારાષ્ટ્ર ખાતે થયો હતો. તેમણે પુણે ખાતે ધોરણ-૧ થી ૪ નો અભ્યાસ કર્યો અને પછી ૨૦૦૯ થી આગળ, એટલે કે ધોરણ-૫

થી છેલ્લે સુધી વડોદરા ખાતે અભ્યાસ કર્યો. જો કે, તેમની અરજીમાં તેમણે જણાવ્યું છે કે તેઓ છેલ્લા તેર વર્ષથી ગુજરાત રાજ્યમાં રહે છે. વિકલ્પ દેવેન્દ્ર પંચાલના કેસમાં, તેમનો જન્મ નાલાસોપારા, મહારાષ્ટ્ર રાજ્ય ખાતે થયો હતો. ધોરણ-૭ સુધી તેમણે થાણે ખાતે અભ્યાસ કર્યો અને ત્યારપછી ધોરણ-૮ થી તેમણે વડોદરા ખાતે અભ્યાસ શરૂ કર્યો. જો કે, અરજીમાં તેમણે જણાવ્યું છે કે તેઓ છેલ્લા પંદર વર્ષથી ગુજરાત રાજ્યમાં રહે છે. મુસ્કાનના કેસમાં, તેણીનો જન્મ અલવર, રાજસ્થાન ખાતે થયો હતો અને ધોરણ-૮ સુધી ભટિંડા, પંજાબ ખાતે અભ્યાસ કર્યો હતો અને ત્યારપછી ધોરણ-૯ થી તેણીએ ભરૂચ ખાતે અભ્યાસ શરૂ કર્યો હતો. તેના કેસમાં, એવું દર્શાવવામાં આવ્યું છે કે તે ચકાસણી માટે હાજર રહી ન હતી.

૪૪. સુશ્રી શાહની રજૂઆતો પરથી જણાય છે કે રાજ્ય સરકારના જણાવ્યા મુજબ, વિદ્યાર્થીઓએ ગુજરાત રાજ્યમાં સતત દસ વર્ષ સુધી અભ્યાસ કર્યો ન હતો. દરેક રિટ-અરજદારોના માતાપિતા છેલ્લા દસ વર્ષથી વધુ સમયથી ગુજરાત રાજ્યમાં રહેતા હોઈ શકે છે પરંતુ રાજ્ય સરકારના જણાવ્યા મુજબ, ગુજરાત રાજ્યમાં દસ વર્ષ માટે સતત અભ્યાસ કરવાની જરૂરિયાત છે.

“૪૭. અંતિમ નિષ્કર્ષ નીચે મુજબ સારાંશિત કરી શકાય છે:

(૧) સુધારા નિયમો, ૨૦૧૮ નો નિયમ ૪(૧-એ) માત્ર એટલી જ જોગવાઈ કરે છે કે ઉમેદવાર/વિદ્યાર્થી 'ગુજરાત રાજ્યનો ડોમિસાઈલ' હોવો જોઈએ. સદર નિયમ 'ડોમિસાઈલ' અથવા 'ગુજરાત રાજ્યના ડોમિસાઈલ' શબ્દને વ્યાખ્યાયિત કરતો નથી.

(૨) નિયમ ૪(૧-એ) એવી જોગવાઈ કરતો નથી કે માત્ર તેવા ઉમેદવારો/વિદ્યાર્થીઓ કે જેઓ 'અરજી કરતી વખતે ગુજરાત રાજ્યમાં ઓછામાં ઓછું દસ વર્ષનું સતત રોકાણ' સ્થાપિત કરે છે તેઓ જ 'ગુજરાત રાજ્યના ડોમિસાઈલ' માટે પાત્ર ગણી શકાય.

(૩) નિયમોમાં સમાવિષ્ટ 'ડોમિસાઈલ' શબ્દનું એકમાત્ર અર્થઘટન ચોક્કસ પ્રકારના રહેઠાણ તરીકે જ કરી શકાય છે. જો કે, આ રહેઠાણ સતત હોવું જરૂરી નથી પરંતુ તે અનિશ્ચિત હોવું જોઈએ, માત્ર ક્ષણિક નહીં.

(૪) નિયમ ૪(૧-એ) એવી શરત કે જરૂરિયાત પૂરી પાડતો નથી કે વિદ્યાર્થીએ ગુજરાતમાં લઘુત્તમ દસ વર્ષનું સતત રોકાણ સ્થાપિત કરવા માટે જરૂરી પુરાવા રજૂ કરવા પડશે. નિયમ 'ગુજરાતના ડોમિસાઈલ' તરીકેનો દરજ્જો પ્રાપ્ત કરવા માટે અન્ય કોઈ અથવા વિશેષ કે વધારાની જરૂરિયાત અથવા શરત નિર્ધારિત કરતો નથી.

(૫) જ્યારે નિયમો દ્વારા અન્ય કોઈ જરૂરિયાત નિર્ધારિત કરવામાં આવી ન હોય, ત્યારે રાજ્ય દ્વારા પત્ર અથવા પરિપત્ર દ્વારા પણ આવી જરૂરિયાત દાખલ કરી શકાતી નથી.

(૬) માત્ર એટલા માટે કે કોઈ વિદ્યાર્થી બોર્ડિંગ વિદ્યાર્થી તરીકે ગુજરાત રાજ્ય બહારની શાળામાં પોતાના અભ્યાસ માટે થોડા વર્ષો માટે ગુજરાત રાજ્ય બહાર જાય છે અને પોતાના કાયમી રહેઠાણના રાજ્યમાં પાછો આવે છે અને પોતાના માતાપિતા સાથે રહેવાનું શરૂ કરે છે અને આગળનો અભ્યાસ (ધોરણ-૯ થી ૧૨) પણ કરે છે, તો તેવા સંજોગોમાં બોર્ડિંગ વિદ્યાર્થી તરીકેના અભ્યાસ માટે તે ગુજરાત રાજ્ય બહાર રહ્યો તે સમયગાળાને 'ગુજરાત રાજ્યમાં ઓછામાં ઓછા દસ વર્ષના સતત રોકાણ' ની ગણતરી કરતી વખતે બાકાત રાખી શકાય નહીં.

(૭) રેકર્ડ પરની સામગ્રી દર્શાવે છે કે ચારેય રિટ-અરજદારોના માતાપિતા છેલ્લા દસ વર્ષથી વધુ સમયથી ગુજરાત રાજ્યમાં રહે છે અને તેથી એવું કહી શકાય કે તેમણે કાયમ માટે નહીં તો ઓછામાં ઓછું હાલ પૂરતું તો ગુજરાત રાજ્યમાં સ્થાયી થવાનો પોતાનો ઈરાદો જાહેર કર્યો છે. સામગ્રી આગળ પણ દર્શાવે છે અને એ નિર્વિવાદ છે કે ચારેય રિટ-અરજદારોએ ગુજરાત રાજ્યમાં ધોરણ-૫ થી ધોરણ-૧૨ સુધી અભ્યાસ કર્યો છે.

(૮) રાજ્ય સરકારના સામાન્ય વહીવટ વિભાગ દ્વારા જારી કરાયેલ ૮મી જૂન ૧૯૮૯ ની વહીવટી સૂચનાઓ પર આધાર રાખીને રિટ-અરજદારોની તરફેણમાં અગાઉ જારી કરાયેલા ડોમિસાઇલ સર્ટિફિકેટ રદ કરવા જોઈતા ન હતા.

(૯) હાલનો કેસ ડોમિસાઇલ સર્ટિફિકેટ મેળવવામાં ગેરરીતિ કે અયોગ્ય સાધનો અપનાવવાનો નથી. રિટ-અરજદારો દ્વારા પૂરી પાડવામાં આવેલી માહિતીને ધ્યાને રાખીને યોગ્ય તપાસ કર્યા પછી દરેક રિટ-અરજદારને ડોમિસાઇલ સર્ટિફિકેટ જારી કરવામાં આવ્યા હતા." ૮. ઉપરોક્ત ચુકાદાઓને ધ્યાનમાં રાખીને, જો હાલના કેસની હકીકતો ધ્યાને લેવામાં આવે, તો જણાય છે કે સ્વીકૃત રીતે અરજદારે લગભગ ૧૧ વર્ષ સુધી ગુજરાત રાજ્યમાં અભ્યાસ કર્યો છે. જો કે, વચગાળાના સમયગાળામાં, તેમના પિતાની ફ્રાન્સ ખાતેની ડેપ્યુટેશનના કારણે, અરજદારે તેમના માતાપિતા સાથે ચાર વર્ષ માટે ગુજરાત રાજ્ય બહાર જવું પડ્યું હતું અને આ રીતે વિરામ સર્જાયો છે. આ કોર્ટની સમકક્ષ બેન્ચે પહેલેથી જ વિચારણા કરી છે કે જો કોઈ વિદ્યાર્થી પોતાના અભ્યાસ માટે થોડા વર્ષો ગુજરાત રાજ્ય બહાર જાય છે અને પોતાના કાયમી રહેઠાણના રાજ્યમાં પાછો આવે છે અને આગળનો અભ્યાસ કરે છે, તે સંજોગોમાં વિદ્યાર્થી ગુજરાત રાજ્યની બહાર રહ્યો તે સમયગાળાને ગુજરાત રાજ્યમાં લઘુત્તમ સતત દસ વર્ષના રોકાણની ગણતરી કરતી વખતે બાકાત રાખી શકાય નહીં. આમ, હાલના કેસના અરજદારે અમુક સમયગાળા માટે તેમના પિતાની નોકરીના કારણે ગુજરાત રાજ્ય બહાર જવું પડ્યું હતું અને તેથી ગુજરાત રાજ્યમાં દસ વર્ષના સતત રહેઠાણની ગણતરી કરતી વખતે સદર સમયગાળાને વિરામ તરીકે ગણવો વાજબી રહેશે નહીં.

૯. તે અનુસાર, કોઈપણ અલગ પાડી શકાય તેવી હકીકતોની ગેરહાજરીમાં, આ કોર્ટ મુસ્કાન સુનિલકાંત તિવારી (ઉપર મુજબ) અને તિલકકુમાર વિજયકુમાર મિશ્રા (ઉપર મુજબ) ના કેસમાં આ કોર્ટની સમકક્ષ બેન્ચ દ્વારા લેવાયેલા દ્રષ્ટિકોણ કરતાં અલગ દ્રષ્ટિકોણ અપનાવી શકશે નહીં.

૧૦. તે અનુસાર, હાલની પિટિશન મંજૂર થવાને પાત્ર છે અને આથી મંજૂર કરવામાં આવે છે. તારીખ ૧૧મી જુલાઈ, ૨૦૨૫ નો વાદગ્રસ્ત હુકમ આથી કાયદેસર અમાન્ય ઠેરવી રદ કરવામાં આવે

છે. સંબંધિત સત્તાધિકારીને અરજદારને તાત્કાલિક, પ્રાધાન્ય આપીને આજે રાત્રે ૦૯.૦૦ વાગ્યા સુધીમાં અથવા આવતીકાલે એટલે કે ૧૭મી ઓક્ટોબર, ૨૦૨૫ ના રોજ સવારે ૧૦.૦૦ વાગ્યા પછી નહીં તે રીતે ડોમિસાઈલ સર્ટિફિકેટ જારી કરવાનો આથી નિર્દેશ આપવામાં આવે છે. આજે સીધી બજવાણીની પરવાનગી આપવામાં આવે છે.”

૧૭. ઉપરોક્ત બે નિર્ણયોમાં નિર્ધારિત સિદ્ધાંતને **અમન રમેશ પંજિયાર (ઉપર મુજબ)** ના કેસમાં પણ અનુસરવામાં આવ્યો હતો. તેથી, હું સદર નિર્ણયમાંથી સંબંધિત અવતરણો પુનઃ રજૂ કરતો નથી.

૧૮. અરજદાર દ્વારા આધાર રાખવામાં આવેલા ઉપરોક્ત ચુકાદાઓને ધ્યાનમાં રાખીને, રેકર્ડ પરથી જણાય છે કે, બે વર્ષના સમયગાળાને બાદ કરતાં, અરજદારે વિવિધ શાળાઓમાં કેજીથી લઈને ધોરણ ૧૨ સુધી ગુજરાત રાજ્યમાં પોતાનો અભ્યાસ પૂર્ણ કર્યો હતો. અરજદારને તેમના પિતાની બદલીના કારણે માત્ર બે વર્ષના સમયગાળા માટે ચેન્નાઈ, તમિલનાડુ ખાતે રહેવું અને અભ્યાસ કરવો પડ્યો હતો, અને માત્ર સદર બદલીના કારણે જ સતત દસ વર્ષના સમયગાળામાં વિરામ ઉભો થયો હતો.

૧૯. આ કોર્ટની સમક્ષ બેન્ચે પહેલેથી જ તે પાસા પર વિચારણા કરી છે કે જ્યાં કોઈ વિદ્યાર્થી અભ્યાસ કરવા માટે થોડા વર્ષો રાજ્ય બહાર જાય છે અને ત્યારપછી આગળનો અભ્યાસ કરવા માટે પોતાના કાયમી રહેઠાણના રાજ્યમાં પાછો આવે છે, તે સંજોગોમાં વિદ્યાર્થી ગુજરાત રાજ્યની બહાર રહ્યો તે સમયગાળાને ગુજરાત

રાજ્યમાં લઘુત્તમ સતત દસ વર્ષના રોકાણની ગણતરી કરતી વખતે બાકાત રાખી શકાય નહીં.

૨૦. હાલના કેસમાં, અરજદારને માત્ર તેમના પિતાની બદલીના કારણે બે વર્ષના સમયગાળા માટે ગુજરાત રાજ્યની બહાર રહેવાની ફરજ પડી હતી. તેથી, ઉપરોક્ત નિર્ણયોને ધ્યાનમાં રાખીને, દસ વર્ષની જરૂરિયાતના હેતુ માટે ગુજરાત રાજ્યમાં અરજદારના સતત રહેઠાણની ગણતરી કરતી વખતે સદર સમયગાળાને વિરામ તરીકે ગણવો વાજબી રહેશે નહીં.

૨૧. તે અનુસાર, એફિડેવિટ દાખલ કર્યા પછી પણ વિદ્વાન આસિસ્ટન્ટ ગવર્નમેન્ટ પ્લીડર શ્રી અંગેશ પંચાલ દ્વારા કોઈપણ અલગ પાડી શકાય તેવી હકીકતો રેકર્ડ પર લાવવામાં ન આવી હોવાથી, અરજદારના કેસને અરજદાર દ્વારા આધાર રાખવામાં આવેલા નિર્ણયોના પ્રકાશમાં ધ્યાને લેવો જરૂરી છે. તેથી, અરજદાર સફળ થવા માટે હકદાર છે.

૨૨. તે અનુસાર, તારીખ ૨૦.૦૩.૨૦૨૬ નો વાદગ્રસ્ત હુકમ આથી કાયદેસર અમાન્ય ઠેરવી રદ કરવામાં આવે છે. સામાવાળા – સંબંધિત સત્તાધિકારીને આજથી એક સપ્તાહના સમયગાળામાં, પરંતુ કોઈ પણ સંજોગોમાં તારીખ ૩૦.૦૭.૨૦૨૬ થી મોડું નહીં તે રીતે પ્રાધાન્ય આપીને તાત્કાલિક અરજદારની તરફેણમાં ડોમિસાઈલ સર્ટિફિકેટ જારી કરવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવે છે.

૨૩. પિટિશન તે અનુસાર મંજૂર કરવામાં આવે છે. નિયમ એબ્સોલ્યુટ કરવામાં આવે છે. સીધી બજવણીની પરવાનગી આપવામાં આવે છે.

This is an AI-assisted translation.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.